

Tämän asiakirjan tarkoitus ja tausta

Tässä asiakirjassa annetaan tietoja säästöpankkien asiakkailleen tarjoamista sijoituspalveluista. Tällä asiakirjalla säästöpankit täyttävät EU:n rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (MiFID II) ja siihen liittyvän EU-sääntelyn ja kansallisen lainsäädännön mukaisia tiedonantovelvollisuuksiaan.

Tämä asiakirja sisältää tietoa:

- Säästöpankkiryhmästä,
- säästöpankkien tarjoamista sijoituspalveluista yleisesti,
- säästöpankkien tarjoamista rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä tyypillisimmistä riskeistä yleisesti,
- asiakkaiden luokittelusta,
- eturistiriidoista,
- asiakkaan maksamista kuluista ja veloituksista,
- yleisestä tietoa säästöpankkien vastaanottamista palkkioista yleisesti,
- asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaamisesta,
- sijoittajien korvausrahastosta,
- asiakaspalvelusta, sekä
- toimiluvista ja valvonnasta.

Tietoa Säästöpankkiryhmästä

Säästöpankkiryhmä on säästöpankkien, keskusyhteisönä toimivan Säästöpankkiliitto osk:n (yhteisötunnus 0117011-6) sekä näiden tytäryhtiöiden muodostama finanssiryhmä. Säästöpankit ja Sp-Kiinnitysluotopankki Oyj, Säästöpankkiliitto osk, Sp-Rahastoyhtiö Oy, Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj ja Säästöpankipalvelut Oy muodostavat talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitetun yhteenliittymän. Säästöpankkiryhmään kuuluvat yhteenliittymän yhteisöjen lisäksi myös Sp-Henkivakuutus Oy ja Sp-Koti Oy.

Säästöpankit ovat itsenäisiä alueellisia ja paikallisia pankkeja, jotka tarjoavat sijoitusneuvontaa ja toimeksiantojen vastaanottamista ja välittämistä, sekä varainhoidon palveluita. Säästöpankit palvelevat suomeksi ja osin ruotsiksi. Palvelua on mahdollista saada myös englanniksi. Kaikki asiakirjat ovat saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Säästöpankit viestivät asiakkaiden kanssa puhelimitse, pankkien konttoreissa ja verkkopalveluissa. Asiakas voi antaa toimeksiantoja säästöpankkien konttoreissa ja verkkopalveluissa. Asiakkaan säästöpankin yhteystiedot löytyvät jokaisesta asiakkaan ja säästöpankin välisestä sopimuksesta ja osoitteesta www.saastopankki.fi.

Yleistä tietoa säästöpankkien tarjoamista sijoituspalveluista

Sijoitusneuvonta

Säästöpankeissa asiakkaille sijoitusneuvonnassa suositeltavat ratkaisut toteutetaan pääasiassa Säästöpankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen liikkeeseen laskemilla tuotteilla, mikä tarkoittaa sitä, että säästöpankkien tarjoama sijoitusneuvonta on luonteeltaan ei-riippumatonta.

Tarjotessaan asiakkaalle sijoituspalveluja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita, säästöpankin on ennen tarjoamista hankittava riittävät tiedot asiakkaan tietämyksestä ja kokemuksesta tarjotusta tuotteesta tai palvelusta sekä asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien tappionsietokyky, ja sijoitustavoitteista, mukaan lukien riskiraja, jotta se voi suositella asiakkaalle soveltuvia rahoitusvälineitä tai palveluita. Säästöpankilla on oikeus luottaa asiakkaan antamiin tietoihin. Jos Säästöpankki ei saa riittäviä tietoja, se ei voi varmistua tarjotun ratkaisun soveltuvuudesta asiakkaalle. Mikäli Säästöpankki katsoo, ettei rahoitusväline tai palvelu sovellu asiakkaalle, Säästöpankin on ilmoitettava tästä asiakkaalle eikä se voi silloin suositella kyseistä rahoitusvälinettä tai palvelua asiakkaalle.

Säästöpankki arvioi hankkimiensa tietojen perusteella, vastaako annettava neuvo tai tarjottava palvelu asiakkaan sijoitustavoitteita, kykeneekö asiakas kantamaan taloudellisesti mahdollisen riskin ja onko asiakkaalla tarvittavat sijoituskokemus ja -tietämys ehdotetun ratkaisun riskien ymmärtämiseksi.

Osana sijoitusneuvontaa säästöpankit tarjoavat asiakkailleen säännöllistä soveltuvuusarviointia asiakkaan hallussa olevista rahoitusvälineistä. Soveltuvuusarvioinnissa päivitetään Säästöpankin yllä esitetyn mukaisesti asiakkaalle antamia suosituksia rahoitusvälineistä ja palveluista asiakkaan mahdollisesti muuttuneiden tavoitteiden ja henkilökohtaisten olosuhteiden valossa. Säästöpankki suorittaa asiakkaalle säännöllisen soveltuvuusarvion vähintään vuosittain toimittamalla asiakkaalle tiedot, jotka asiakas on antanut edellisen soveltuvuusarvion perustaksi, sekä arvionsa siitä, onko soveltuvuusarviota aihetta muuttaa muuttuneiden olosuhteiden, kuten rahoitusvälinevalikoiman tai yleisen taloudellisen tilanteen muuttumisen vuoksi. Asiakkaalla on tässä yhteydessä lisäksi mahdollisuus päivittää aikaisemmin soveltuvuusarvion perustaksi antamia tietoja. Jos asiakkaan tiedot ovat muuttuneet, Säästöpankki saattaa päivittää soveltuvuusarviota vielä asiakkaan antamien uusien tietojen perusteella.

Toimeksiantojen toteutus

Säästöpankkien toimeksiantojen toteuttamisperiaatteet kuvaavat ne menettelytavat, joita säästöpankit noudattavat vastaanottaessaan ja edelleen välittäessään rahoitusvälineitä koskevia toimeksiantoja asiakkaidensa puolesta päästäkseen asiakkaidensa kannalta parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Säästöpankkien välittäjäkumppani on S-Pankki ja Säästöpankit noudattavat pääsääntöisesti samoja toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita kuin S-Pankki. Säästöpankki välittää asiakkaidensa antamat toimeksiannot edelleen välittäjäkumppanilleen S-Pankille toteutettavaksi päämarkkinapaikoille, monenkeskisiin- ja organisoituihin kaupankäyntijärjestelmiin, toisille välittäjille, kauppojen sisäisille toteuttajille markkinatakaajille tai muille likviditeetin tarjoajille. Kulloinkin voimassa olevat toimeksiantojen toteuttamisperiaatteet ovat saatavilla pankin verkkosivuilla www.saastopankki.fi sekä annetaan asiakkaalle tiedoksi joko kirjeitse tai Säästöpankin verkkopalvelussa.

Poikkeustilanteet toimeksiantojen toteuttamisessa

Siinä tapauksessa, että asiakas antaa pankille toimeksiannon toteutukseen liittyviä erityisiä ohjeita, toteutetaan toimeksianto näiden ohjeiden mukaisesti. Asiakkaan tulee ilmoittaa toimeksiannon toteutukseen liittyvät erityiset ohjeet selkeästi toimeksiantoa jätettäessä. Jos asiakkaan antamat erityiset ohjeet eivät ole kattavia, noudattaa pankki toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita soveltuvin osin. Asiakkaan pankille antamat erityiset ohjeet ovat aina ensisijaisia suhteessa pankin toimeksiantojen toteuttamisperiaatteisiin. Asiakas on tietoinen, että asiakkaan erityisten ohjeiden noudattaminen saattaa estää pankkia noudattamasta toimeksiantojen toteuttamisperiaatteita. Säästöpankilla on tarvittaessa oikeus poiketa näistä toimeksiantojen toteuttamisperiaatteista poikkeuksellisissa markkinatilanteissa sekä sisäisten tai ulkoisten järjestelmähäiriöiden aikana, jolloin ensisijaisena tekijänä on S-Pankin kyky toteuttaa toimeksiantoja. Tämänkaltaisen järjestelmähäiriön aikana S-Pankki ei voi välttämättä toteuttaa toimeksiantoja kaikilla kaupankäyntipaikoilla.

Kokonaisarvioinnin perusteena olevat seikat ja niiden keskinäinen tärkeysjärjestys

Säästöpankin välittäessä edelleen S-Pankille asiakastoimeksiantoja rahoitusvälineillä pyrkivät sekä Säästöpankki että S-Pankki suorittamaan kaikki riittävät toimenpiteet päästäkseen asiakkaan kannalta parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Toimeksiantoja toteutettaessa paras mahdollinen tulos määräytyy kokonaissuorituksen perusteella. Kokonaissuoritus muodostuu rahoitusvälineen hinnasta ja toimeksiannon toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista. Kustannukset sisältävät kaikki suoraan toimeksiannon toteuttamisesta asiakkaalle aiheutuvat kulut, mukaan lukien toteuttamispaikan maksut, selvitys- ja toimitusmaksut sekä kaikki muut toimeksiannon toteuttamiseen osallistuvilla kolmansille osapuolille suoritettavat maksut. Asiakkaan kannalta parhaimman mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi asianomainen pankki ottaa huomioon seuraavat seikat toimeksiannon toteutusta, kauppapaikkaa tai OTC-vastapuolta valittaessa:

- hinta
- nopeus
- liiketoimen toteutumisen tai selvittämisen todennäköisyys
- toimeksiannon koko
- toimeksiannon kustannukset
- toimeksiannon luonne
- muut toimeksiannon toteuttamisen kannalta olennaiset seikat

Näiden tekijöiden tärkeysjärjestys saattaa vaihdella seuraavista toteutuskriteereistä riippuen:

- asiakkaan ominaispiirteet, asiakasluokittelu mukaan lukien
- toimeksiannon ominaispiirteet
- toimeksiannon kohteena olevan rahoitusvälineen ominaispiirteet
- niiden toteuttamispaikkojen ominaispiirteet, joihin toimeksianto voidaan ohjata toteutettavaksi, ja
- muut sellaiset seikat, jotka pankki katsoo toimeksiannon toteuttamisen tai välittämisen kannalta olennaiseksi

Hinta on yleensä kaikkein tärkein huomioon otettava tekijä arvioitaessa toimeksiannon toteutusta näiden periaatteiden mukaisesti. Tietyissä markkinatilanteissa tai rahoitusvälineissä muut kriteerit saattavat kuitenkin nousta hintaa merkittävämmiksi tekijöiksi, kun haetaan toimeksiantokohtaisesti parasta toteutusta asiakkaalle. Yleinen periaate pankin toteuttaessa toimeksiantoa ei-ammattimaiselle asiakkaalleen on, että tärkeimmiksi kriteereiksi toteutuksessa nousevat hinta ja toimeksiannon toteutukseen liittyvät kustannukset.

Eri rahoitusvälineillä on erilainen likviditeetti. Rahoitusvälineillä käydään kauppaa eri kauppapaikoilla tai OTC-kaupankäyntinä. Kaupankäyntitapa vaikuttaa hinnan määräytymiseen. S-Pankki arvioi itsenäisesti toimeksiannon toteuttamiskriteereiden tärkeysjärjestyksen, jos Säästöpankki ei ole saanut asiakkaalta erityisiä ohjeita toimeksiannon toteuttamiseksi. Asiakkaan antama erityinen ohje voi olla esimerkiksi pyyntö ohjata toimeksianto toteutettavaksi tietylle markkinapaikalle tai muu toimeksiannon toteutukseen liittyvä ohje.

Markkinoiden likviditeetin merkitys kauppapaikan valintaan

Säännellyillä markkinoilla tai muilla kaupankäyntipaikoilla kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen paras hinta löytyy yleensä niiltä markkinoilta, joilla kyseistä rahoitusvälinettä vaihdetaan vilkkaimmin.

Asiakkaan kannalta paras tulos saavutetaan todennäköisesti joko ohjaamalla asiakkaan toimeksianto niille markkinoille tai siihen kauppapaikkaan, jossa kyseistä rahoitusvälinettä vaihdetaan vilkkaimmin tai toteuttamalla toimeksianto tällaisen markkinapaikan ulkopuolella hintaan, joka heijastaa kyseisten markkinoiden hintaa.

Kauppapaikat

Säästöpankit vastaanottavat sijoituskohteita koskevia toimeksiantoja asiakkailtaan ja välittävät ne edelleen S-Pankille toteutettaviksi. OMX Helsingin Pörssissä toteutettujen kauppajen selvittäjänä toimii Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj. Muiden kuin OMX Helsingin Pörssissä toteutettujen kauppajen selvittäjänä toimii S-Pankki. Säästöpankki voi käydä kauppaa myös muilla kuin edellä mainituilla kaupankäyntipaikoilla käyttämänsä välittäjän kautta. Säästöpankki seuraa ja arvioi säännöllisesti käyttämiään välittäjiä.

Rahoitusvälineet, joilla käydään säännöllisesti kauppaa järjestäytyneillä kauppapaikoilla

Osakkeita ja muita rahoitusvälineitä, joilla käydään kauppaa säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä, koskevat toimeksiannot toteutetaan seuraavasti: Säästöpankin vastaanotettua asiakkaan toimeksiannon, ohjaa se toimeksiannon välittömästi edelleen S-Pankille, joka toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden mukaisesti ohjaa toimeksiannon käyttämilleen kaupankäyntipaikoille. Kaupankäyntipaikat voivat poiketa rahoitusvälinekohtaisesti.

Tarvittaessa pankki yhdistää asiakkaan toimeksiannon muilta asiakkailta vastaanottiinsa toimeksiantoihin ja välittää toimeksiannon sen jälkeen markkinoille. Toimeksianto voidaan toteuttaa myös osissa, käyttäen hyväksi yhtä tai useampaa kauppapaikkaa tai toteuttamista. S-Pankki voi yhdistää asiakkaiden toimeksiantoja ainoastaan, jos siitä ei pankin arvion mukaan ole haittaa yksittäisen asiakkaan toimeksiannon toteutukselle. Toimeksiantojen yhdistämistä ei tehdä asiakkaan käydessä kauppaa pankin elektronisten kaupankäyntipalveluiden kautta.

Parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi asiakastoimeksiantojen toteutuksessa, ohjaa S-Pankki kaikki toimeksiannot Smart Order Routing ("SOR") palvelun kautta markkinoille. S-Pankki voi käyttää useiden eri palveluntarjoajien SOR-työkaluja tai ohjata toimeksiannot markkinoille toisen välittäjän kautta.

Rahoitusvälineet, joilla ei käydä säännöllisesti kauppaa järjestäytyneillä kauppapaikoilla

Rahoitusvälineillä, joilla ei käydä kauppaa säännöllisesti jollain kauppapaikalla, kuten säännellyllä markkinalla, monenkeskisessä tai organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä, käydään kahdenvälistä kauppaa kaupan osapuolten kesken (OTC-kaupankäynti). On mahdollista, että näillä rahoitusvälineillä käydään kauppaa jossain määrin myös kauppapaikoilla. Tällaisia rahoitusvälineitä ovat esimerkiksi joukkovelkakirjalainat, rahamarkkinainstrumentit, strukturoidut sijoitustuotteet ja muut säästöpankin tai muiden luomat rahoitusvälineet. Jos rahoitusväline ei ole kaupankäynnin kohteena kauppapaikalla tai sillä ei säännöllisesti käydä kauppaa kauppapaikalla, toimeksianto toteutetaan kaupapaikan ulkopuolella OTC-kauppana. Tällaisessa tapauksessa asiakkaalle haetaan rahoitusvälineen hintatarjous sellaiselta kolmannelta osapuolelta, joka tekee kyseisellä rahoitusvälineellä OTC-kauppaa. Mikäli useampi osapuoli tekee OTC-kauppaa kyseisellä rahoitusvälineellä, pyydetään hintatarjous usealta OTC-vastapuolelta ja tehdään kauppa sellaisen OTC-vastapuolen kanssa, jonka kanssa arvioidaan saavutettavan asiakkaan kannalta paras mahdollinen kokonaisuusuritus

Rahasto-osuudet

Säästöpankki toteuttaa asiakkaaltaan saamansa rahasto-osuuksia koskevan toimeksiannon antamalla sen viipymättä suoraan tai kolmannen osapuolen kautta rahastoyhtiölle, joka hoitaa kyseistä rahastoa.

Markkinoiden tai järjestelmien toimintahäiriöiden vaikutukset

Säästöpankeilla on oikeus poiketa tilapäisesti näistä toimintaperiaatteista markkinoiden tai järjestelmien toimintahäiriöiden vuoksi. Häiriötilanteissa säästöpankki toteuttaa kohtuulliset toimet päästäkseen tulokseen, joka olosuhteisiin nähden on asiakkaan kannalta paras mahdollinen.

Säästöpankit arvioivat säännöllisesti toimeksiantojen toteuttamista koskevien toimintaperiaatteittensa ja toimeksiantojen toteuttamisjärjestelyidensä sisältöä ja asianmukaisuutta ja ilmoittavat toimintaperiaatteidensa olennaisista muutoksista verkkosivuillaan. Muutokset ja päivitykset tulevat voimaan sinä päivänä, jona ne julkaistaan verkkosivuilla.

Omaisuudenhoito

Omaisuudenhoidolla tarkoitetaan rahoitusvälineiden hoitamista asiakkaan kanssa tehdyn kirjallisen sopimuksen nojalla siten, että asiakas antaa päätösvalnan sijoittamisesta kokonaan tai osittain omaisuudenhoidajalle. Rahoitusvälineiden arvon määrittäminen ja -väli, tuotto- tai arvonkehityksen tarkastelussa käytettävä viitearvo, riskitasot ja niiden mukaiset sijoitusstrategiat, kuten velkavivun käyttö, tulee käydä läpi omaisuudenhoidon asiantuntijan kanssa ennen sopimuksen allekirjoittamista. Sopimuksessa sovitaan mm. haluttu riskitaso, jonka perusteella omaisuudenhoidaja tekee sijoituspäätökset. Asiakas vastaa aina sijoitustoiminnan taloudellisista seuraamuksista.

Omaisuudenhoitaja käyttää arviointi- ja vertailumenetelmää, kuten tarkoituksenmukaista viitearvoa, joka perustuu asiakkaan sijoitustavoitteisiin ja asiakkaan salkkuun sisältyviin rahoitusvälineilajeihin, jotta asiakas pystyy arvioimaan palvelun tuloksellisuutta.

Omaisuudenhoidon osalta sijoituspalveluyritys ei saa maksaa tai vastaanottaa ja pitää itsellään välityspalkkiota, provisiota, rahallisia tai ei-rahallisia etuja kolmannelle osapuolelle tai kolmannelta osapuolelta. Tällaiset välityspalkkiot, provisiot ja rahalliset tai ei-rahalliset edut on viivytyksettä palautettava asiakkaalle, ja sijoituspalveluyrityksen on ilmoitettava asiakkaalle, miten sijoituspalveluyrityksen vastaanottama välityspalkkio, proviisio, rahallinen tai ei-rahallinen etu siirretään asiakkaalle.

Yleistä tietoa säästöpankkien tarjoamista rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä tyypillisimmistä riskeistä

Säästöpankit tarjoavat pääasiassa Säästöpankkiryhmän tuotteita ja välittävät tiettyjä kolmansien osapuolien liikkeeseen laskemia tuotteita. Rahoitusvälineisiin, sijoitustuotteisiin ja sijoittamiseen yleisesti liittyy aina riskejä. Ennen sijoituspäätösten tekemistä asiakkaan on perehdyttävä rahoitusvälineisiin huolella ymmärtääkseen sijoitukseen liittyvät riskit sekä niiden mahdolliset vaikutukset omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Asiakas vastaa itse omista sijoituspäätöksistään ja niihin liittyvistä riskeistä. Sijoittaminen tapahtuu aina asiakkaan vastuulla.

Yleisiä rahoitusvälineisiin liittyviä riskejä ovat muun muassa:

- **Liikkeeseenlaskijariski:** Riski aiheutuu liikkeeseenlaskijan, takaajan tai vastapuolen kyvyttömyydestä vastata sitoumuksistaan, kuten esim. kyvyttömyydestä maksaa korkoa tai pääomaa takaisin sopimusehtojen mukaisesti.
- **Markkinariski:** Riski aiheutuu sijoituskohteen markkinoiden yleisestä tai osittaisesta heikkenemisestä.
- **Korkoriski:** Riski syntyy korkotason heilahtelusta. Sijoituskohte voi menettää arvoaan, koska korkotaso muuttuu.
- **Valuuttariski:** Vieraan valuutan määräisiin rahoitusvälineisiin liittyy valuuttakurssiriski, joka aiheutuu valuuttakurssien vaihtelusta. Vieraaseen valuuttaan sidotun sijoituskohteen (esim. rahasto-osuuden) arvo laskee, jos kyseisen valuutan arvo heikkenee.
- **Likviditeettiriski:** Rahoitusvälineen ostaminen ja myyminen voi olla hankalaa tietyinä ajankohtana. Riskiin vaikuttavat lähinnä rahoitusvälineen kysyntä ja tarjonta sekä muut tekijät, kuten markkinahäiriöt.
- **Verotusriski:** Sijoituskohteen verotusta sääntelevä lainsäädäntö tai sitä koskeva oikeuskäytäntö saattavat muuttua. Sijoituksiin voi liittyä myös sijoittajakohdaisia veroseuraamuksia. Ennen sijoituspäätöksen tekemistä asiakkaan tulee selvittää sijoituskohteen verotukseen liittyvät tiedot.

Osakkeet

Osake on osuus yhtiön osakepääomasta. Osakkeiden tuotto muodostuu osingosta ja osakkeen mahdollisesta arvonnoususta. Osakkeen arvoon ja kurssikehitykseen vaikuttavat useat tekijät, kuten osakkeen tarjonta ja kysyntä, yhtiön toimiala, yhtiön tulevaisuuden näkymät ja ennusteet, yleinen markkinatilanne, ja poliittiset päätökset.

Osakkeen arvo voi tyypillisesti vaihdella voimakkaasti ja jopa koko sijoitetun pääoman menettäminen on mahdollista. Vastaavasti tuotto- ja mahdollisuudet voivat olla suuret. Suurimmat riskit liittyvät osakkeiden hinnanvaihteluun sekä kaupankäynnin laajuuteen. Likviditeettiin liittyvä riski on erityisen suuri osakkeissa, joita ei ole otettu kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla.

Osakesijoitusten riskiä voidaan pienentää hajauttamalla sijoitusta useampaan eri osakkeeseen sekä sijoittamalla osakkeiden lisäksi esimerkiksi korkomarkkinoihin.

Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastossa monen eri sijoittajan varat kerätään yhteen ja sijoitetaan useisiin sijoituskohteisiin, jotka yhdessä muodostavat sijoitusrahaston. Rahasto jakaantuu keskenään yhtä suuriin rahasto-osuuksiin. Sijoitusrahaston omistavat siihen sijoittaneet henkilöt, yhteisöt ja säätiöt siinä suhteessa kuin sijoittajat ovat rahastoon varoja sijoittaneet. Sijoitusrahaston varoja hallinnoi rahastoyhtiö ja sijoitustoimintaa hoitaa ammattimainen salkunhoitaja.

Erityyppisiä rahastoja ovat esimerkiksi osakerahastot, korkorahastot ja yhdistelmärahastot. Erikoissijoitusrahastoiksi kutsutaan rahastoja, jolla on oikeus poiketa sijoitusrahastolain asettamista sijoitusrajoituksista esim. hajauttamisen, riskinoton sekä merkintä- ja lunastuskäytännön osalta. Erikoissijoitusrahastoiksi luokitellaan muun muassa vipu-, indeksi- ja rahastojen rahastot.

Rahaston arvo perustuu rahastoon sisältyvien rahoitusvälineiden (esim. osakkeiden ja korkosijoitusten) kurssikehitykseen. Sijoittajan omistamien rahasto-osuuksien arvo voi näin ollen nousta tai laskea ja sijoittaja saattaa myös menettää osan sijoittamistaan varoista. Tyypillisimpiä sijoitusrahastoihin liittyviä riskejä ovat markkinariski, yritysrisi, korkoriski ja valuuttariski. Sijoitusrahastojen riskitaso vaihtelee rahastotyyppittäin ja myös saman tyyppisten rahastojen riskitasoissa on suuria eroja. Rahaston sijoitustoiminnan periaatteet ja sijoituskohteet selviävät kunkin rahaston esitteestä ja säännöistä. Asiakkaan tulee tutustua rahaston sääntöihin, rahastoesitteeseen ja hinnastoon.

Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainoja ovat esim. valtion, kuntien, julkisyhteisöjen tai yritysten suurelle yleisölle sijoituskohteeksi liikkeeseen laskemat velkakirjalainat. Joukkovelkakirjalainat ovat joko vakuudellisia tai vakuudettomia. Vakuudettomia joukkovelkakirjalainoja, joilla on huonompi etuoikeusasema kuin liikkeeseenlaskijan muilla sitoumuksilla, kutsutaan debentuurilainoiksi. Joukkovelkakirjalainat jaetaan yleensä korkoa tuottaviin ja ns. indeksilainoihin, joissa tuotto riippuu määrätyn kohde-etuuden (esim. osakeindeksin) kehityksestä.

Pääomaturvatussa indeksilainassa sijoittaja ei menetä sijoittamaansa nimellispääomaa kohde-etuuden mahdollisen epäedullisen kehityksen vuoksi vaan liikkeeseenlaskija maksaa lainan takaisin laina-ajan päättyessä. Myös pääomaturvattuun indeksilainaan sisältyy liikkeeseenlaskijariski. Mikäli sijoittaja on tehnyt merkinnän ylikurssiin, hän voi menettää sijoitusaikana ylikurssin osuuden sijoituksestaan. Joukkovelkakirjalainoihin liittyy korkoriski. Kiinteäkorkoisen joukkovelkakirjalainan suhteellinen arvo laskee korkotason noustessa. Vaihtuvakorkoisen joukkovelkakirjalainan korkotuottoa ei voi ennakoita.

Lainakohtaiset riskit ja tuotonlaskuperusteet määritellään kunkin joukkovelkakirjalainan ehdossa. Asiakkaan tulee tutustua lainaehtoihin huolellisesti.

ETF-rahastot

ETF-rahastot ovat pörssinoteerattuja rahastoja, joilla voi käydä kauppaa osakkeiden tapaan. Päinvastoin kuin perinteisillä sijoitusrahastoilla on ETF-rahastoilla olemassa osto- ja myyntinoteeraus, joka päivittyy jatkuvasti voimassa olevien tarjousten perusteella pörssin kaupan-käyntiaikana.

ETF-sijoituksiin liittyvät yleisesti kaikki rahastosijoittamiseen liittyvät riskit. Ennen sijoituspäätöksen tekemistä sijoittajan on syytä tutustua ETF-rahaston avaintietoasiakirjaan tutustuakseen ko. tuotteeseen ja sen liikkeeseenlaskijaan liittyviin riskeihin. ETF-rahasto ei välttämättä omista suoraan rahaston kohde-etuutena olevia arvopapereita, vaan liikkeeseenlaskija on voinut asettaa vakuuden tai omistaa kohde-etuuden välillisesti johdannaissopimusten kautta. ETF-tuotteissa voi olla niiden rakenteen vuoksi moninkertaiset tuotto- ja tappiomahdollisuudet verrattuna suorien sijoitusten kohde-etuuksiin.

Johdannaissopimukset ja warrantit

Johdannainen on rahoitusväline, jonka arvo perustuu kohde-etuutena olevan arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödykkeen tai oikeuden arvoon. Johdannaissopimuksilla pyritään suojautumaan kohde-etuuden arvon muutoksilta tai hyötymään niistä. Johdannaista ovat muiden muassa optiot, futuurit ja termit sekä koron- tai valuutanvaihtosopimukset.

Warrantti on arvopaperimuodossa oleva johdannainen, jolla käydään kauppaa pörssissä. Warrantilla sijoittaja saa oikeuden ostaa tai myydä kohde-etuuden (esim. osake, indeksi, hyödyke) tietynä päivänä tiettyyn hintaan. Sijoittajan suurin mahdollinen tappio on warranttiin sijoitetun pääoman menetys. Tyypillisimpiä warrantteihin liittyviä riskejä ovat markkinariski, velkavivun käyttöön liittyvä riski, liikkeeseenlaskijariski ja valuutariski. Johdannaisten hinnannuutokset saattavat olla huomattavia ja hintojen vaihtelu suurempaa kuin kohde-etuudessa. Joistakin johdannaissopimuksista voi aiheutua sijoittajalle hankintahinnan ohella muita velvoitteita (esim. vakuusvaatimus) ja kustannuksia. Asiakkaan tulee perehtyä huolellisesti johdannaisten toimintaan ja niihin liittyviin riskeihin ennen johdannaissopimuksen tekemistä.

Rahamarkkinatuotteet

Rahamarkkinatuotteet ovat korkoa tuottavia ja lyhytaikaisia, alle vuoden kestäviä rahoitusvälineitä. Niitä laskevat liikkeeseen mm. valtio (valtion velkasitoumukset), kunnat (kuntatodistukset), pankit (sijoitustodistukset) ja yritykset (yritystodistukset). Rahamarkkinatuotteiden yleisimmät riskit ovat korkotason vaihtelusta ja laina-ajasta johtuva korkoriski sekä liikkeeseenlaskijan tai talletuksensaajan maksukykyyn liittyvä liikkeeseenlaskijariski. Riski on suurempi sijoituskohteissa, joissa liikkeeseenlaskijan luottoluokitus on alhainen.

Ps-eläkesopimus

Ps-eläkesopimus on sopimus sidotusta pitkäaikaissäätämisestä eläkeaikaa varten. Säästövarat voidaan maksaa takaisin ennen kuin asiakas on saavuttanut työntekijän mukaisen vanhuuseläkeiän ainoastaan hänen vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella. Ps-eläkesopimukseen sijoitetut varat sijoitetaan valittuihin sijoituskohteisiin, joita voivat olla esimerkiksi tilituotteet, rahastot ja arvo-osuudet.

Ps-eläkesopimuksen sijoituskohteisiin liittyy kohteen mukaisia sijoittamiseen liittyviä riskejä. Sijoitetut varat ovat sidottuja sopimuksen ehtojen mukaisesti, eivätkä välttämättä ole tarvittaessa käytettävissä (likviditeettiriski). Ps-eläkesopimukseen liittyvä verokäsittely voi sopimuksen voimassaoloaikana muuttua (verotusriski).

Asiakkaiden luokittelu

Voimassa olevan sääntelyn mukaan pankin on ilmoitettava asiakkaalle tämän luokittelusta ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi, ammattimaiseksi asiakkaaksi tai hyväksyttäväksi vastapuoleksi. Rahoitusvälineiden markkinat –direktiivi (MiFID II) sisältää yksityiskohtaiset määrykset luokitteluun vaikuttavista tekijöistä. Asiakkaan luokittelulla on vaikutusta sijoittajansuojan laajuuteen sekä sovellettavaksi tuleviin menettelytapasääntöihin. Asiakkaalla on oikeus pyytää muutosta säästöpankin tekemään asiakasluokitteluun. Luokittelun muuttamista koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti. Säästöpankki arvioi asiakkaan valmiuksia tehdä sijoituspäätöksiä ja ymmärtää niihin liittyvät riskit ennen luokittelun muutoksen hyväksymistä ja perusteiden puuttuessa voi hylätä hakemuksen.

Jotta asiakkaan luokittelu voidaan muuttaa ei-ammattimaisesta asiakkaasta ammattimaiseksi, on vähintään kahden seuraavista vaatimuksista täyttyvä:

- asiakas on toteuttanut huomattavan suuria liiketoimia kyseisillä markkinoilla keskimäärin kymmenen kertaa neljännesvuodessa viimeksi kuluneen neljän vuosineljänneksen aikana;
- asiakkaan sijoitusvarallisuuden arvo on yli 500 000 euroa (sisältäen käteistalletukset ja rahoitusvälineet);
- asiakas työskentelee tai on työskennellyt rahoituslalla ammattimaisesti vähintään vuoden tehtävässä, joka edellyttää tietämystä suunnitelluista liiketoimista tai palveluista.

Eturistiriidat

Eturistiriidalla tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakkaan etu on ristiriidassa säästöpankin tai Säästöpankkiryhmään kuuluvan yhteisön, sen johdon tai henkilöstön edustajan, tai toisen asiakkaan edun kanssa. Säästöpankit ja Säästöpankkiryhmään kuuluvat yhteisöt tunnistavat toimintaansa liittyviä eturistiriitatilanteita ja pyrkivät ehkäisemään niitä kohtuullisiksi katsottavin keinoin. Säästöpankkiryhmässä on toimintaperiaatteet ja menettelytavat, joilla eturistiriitatilanteita hallitaan.

Toimenpiteet eturistiriitatilanteiden hallitsemiseksi vaihtelevat sen mukaan, mistä liiketoiminnasta tai palvelusta on kyse. Toimenpiteitä ovat muun muassa:

- henkilöiden tai toimintojen välisten tietojen vaihdon estäminen ja valvominen erillisten tietojärjestelmien ja käyttövaltuuksien avulla
- toimintojen ja toimitilojen asianmukainen erottaminen
- henkilökunnan ja johdon kaupankäyntisäännöt, sekä
- palkitsemisperiaatteet- ja käytännöt, jotka eivät edesauta eturistiriitatilanteiden syntymistä.

Syntyneet eturistiriitatilanteet, joita ei pystytä estämään, annetaan asiakkaalle tiedoksi ennen liiketoimen suorittamista. Liiketoimi voidaan jättää toteuttamatta eturistiriitatilanteen välttämiseksi.

Asiakkaan maksamat kulut ja veloitukset

Asiakkaalta veloitetaan sijoituspalveluihin ja rahoitusvälineisiin liittyen tiettyjä kuluja. Säästöpankit ilmoittavat erikseen yksityiskohtaiset tiedot asiakkaan maksettavaksi tulevista kuluista ja veloituksista, jotka saattavat sisältää sijoituspalvelun tarjoamiseen liittyvät kertaluonteiset ja jatkuvaluonteiset kulut ja veloitukset, kaikki kulut ja veloitukset, jotka liittyvät säästöpankin tai muiden osapuolten toteuttamiin liike-toimiin sekä oheispalveluihin liittyvät kulut ja veloitukset, kuten säilytyskulut, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin kuluihin.

Lisäksi säästöpankit toimittavat asiakkaalle erikseen yksityiskohtaiset tiedot kaikista rahoitusvälineeseen liittyvistä kuluista ja liitännäisveloituksista. Nämä sisältävät kaikki sijoituksen alkaessa ja päättyessä perittävät kulut ja veloitukset (ml. tuotteen toimittajille maksettavat kulut ja veloitukset) sekä kaikki jatkuvaluonteiset kulut ja veloitukset, jotka liittyvät rahoitusvälineen hallintaan ja jotka vähennetään rahoitusvälineen arvosta sijoitusaikana.

Säästöpankkien vastaanottamat palkkiot

Säästöpankit vastaanottavat myyntipalkkioita eli kannustimia yhteistyökumppaneiltaan Sp-Rahastoyhtiö Oy:ltä ja Sp-Henkivakuutusyhtiö Oy:ltä. Kannustimia käytetään muun muassa asiakkaalle tarjottavien palvelujen parantamiseen, henkilöstön jatkuvaan kouluttamiseen sekä säästämisen ja sijoittamisen palveluiden kehittämiseen verkkopankissa ja mobiilipankissa.

Säästöpankki saa palkkiona myymiensä rahastojen merkintä- ja lunastuspalkkiot sekä tietyn prosentiosuuden rahastojen vastaanottamista hallinnointipalkkioista. Välittämiensä indeksilainojen osalta säästöpankki saa palkkiona merkintäpalkkion ja säästöpankkien kokonaisyntymisen perusteella määräytyvän osan lainan kokonaismarginaalista. Ps-eläkesopimuksesta säästöpankki saa hoito- ja nostomaksun sekä alla olevista sijoituskohteista normaalit palkkiot.

Asiakkaiden rahoitusvälineiden ja varojen suojaaminen

Suomalaisen asiakkaan kotimaiset arvo-osuusmuotoiset arvopaperit säilytetään aina asiakkaan nimissä olevalla arvo-osuustilillä. Säästöpankki toimii Euroclear Finland Oy:n tilinhoitajayhteisönä. Asiakas on laissa arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä laissa arvo-osuustileistä selvitettyllä tavalla oikeudellisessa suhteessa tilinhoitajayhteisöön.

Asiakkaan ulkomaisia rahoitusvälineitä säilytetään pankin valitseman koti- tai ulkomaisen palveluntarjoajan hallussa paikallisen lainsäädännön määräyksiä ja markkinatappaa noudattaen. Alisäilyttäjän hallussa oleviin tileihin sovelletaan paikallista lainsäädäntöä. Ulkomaisiin rahoitusvälineisiin liittyvät asiakkaan oikeudet voivat siksi olla erilaiset kuin kotimaisiin rahoitusvälineisiin liittyvät oikeudet mm. kaupan selvityksen, tilikirjausten ja sijoittajansuojan osalta. Ulkomaisia arvopapereita ei yleensä rekisteröidä asiakkaan nimiin, vaan ne rekisteröidään pankin tai alisäilyttäjän asiakasvaratilleille.

Yhteistilillä säilytettävien arvopapereiden osalta asiakkaan arvopaperit voivat olla vakuus- tai kuittausoikeuden kohteena myös muiden kuin asiakkaan veloitteiden perusteella. Fyysiset arvopaperit säilytetään säästöpankin holvissa omistajan mukaan järjestettynä aakkosjärjestyksessä.

Sijoittajien korvausrahasto

Korvausrahastoon kuuluminen on sijoituspalvelulain mukaan pakollista kaikille suomalaisille sijoituspalvelu yrityksille ja sijoituspalvelua tarjoaville suomalaisille luottolaitoksille. Korvausrahaston tarkoituksena on turvata sen jäsenenä olevien sijoituspalvelu yritysten ja luottolaitosten korvausrahaston suojan piiriin kuuluvien sijoittajien saamiset jäsenen maksukyvyttömyystilanteessa, jos jäsen ei pysty maksamaan

sijoittajan saamia sopimuksen mukaisesti. Sijoittajat on sijoituspalvelulaissa jaettu liiketoimintansa, ammattitaitonsa ja sijoituskokemuksensa perusteella ammattimaisiin ja ei-ammattimaisiin sijoittajiin.

Vain yksityisasiakkaat kuuluvat korvausrahaston suojan piiriin. Korvausrahasto turvaa sijoittajien selvät ja riidattomat saamiset silloin kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei maksukyvyttömyyden tai muun vastaavan syyn johdosta pysty maksamaan sijoittajien saatavia lain tai sopimuksen mukaisesti. Korvausrahasto ei kuitenkaan korvaa esimerkiksi osakekurssien laskusta tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita, joten asiakas vastaa edelleen omien sijoituspäätöstensä seurauksista. Korvausrahasto ei myöskään korvaa sellaisen sijoittajan saamia, joka on aiheuttanut sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen taloudelliset vaikeudet, hyötynyt niistä tai vaikeuttanut niitä.

Korvausrahaston suojan piiriin kuuluvat muun muassa toimeksiantojen välittäminen ja toteuttaminen, omaisuudenhoito ja rahoitusvälineiden säilyttäminen. Suojattavia saamia ovat sijoittajalle kuuluvat rahavarat ja sijoituspalvelulaissa määritellyt rahoitusvälineet (esim. osakkeet ja joukkovelkakirjalainat). Korvausrahastosuoja ei kata esim. sijoitusrahastotoimintaa, sijoitussidonnaisia vakuutuksia eikä pankkitalletuksia (viimeksi mainittu katetaan pääsääntöisesti talletussuojarahastosta).

Sijoittaja voi käynnistää korvaushakemuksen käsittelyn ilmoittamalla saatavastaan Finanssivalvonnalle. Finanssivalvonnan on 21 päivän kuluessa ilmoituksesta päätettävä, onko korvausrahaston suoritettava sijoittajan saamiset. Korvauksen edellytyksenä on, että saamisen suorittamatta jättäminen on johtunut sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen asettamisesta konkurssiin tai yrityssaneeraukseen tai muusta maksukyvyttömyydestä, joka ei Finanssivalvonnan arvion mukaan ole tilapäistä ja josta on saatu riittävä selvitys. Sijoittajaa kohti maksettava korvaussumma on 90 % hänen saatavistaan kyseiseltä sijoituspalveluyritykseltä tai luottolaitokselta, kuitenkin enintään 20.000 euroa. Talletuspankkien yhteenliittymään kuuluvia sijoituspalveluyrityksiä pidetään yhtenä palveluntarjoajana. Säästöpankkien yhteenliittymään kuuluvien Säästöpankkien osalta maksettava korvaus on siten yhteensä enintään 20 000 euroa. Korvaus lasketaan sen päivän markkina-arvon mukaan, jona Finanssivalvonta teki korvausvelvollisuudesta päätöksen tai jona kyseinen sijoituspalveluyritys tai luottolaitos asetettiin maksukyvyttömyysmenettelyyn – aikaisempi päivä on ratkaiseva. Korvausrahaston on maksettava sijoittajan saamiset ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua Finanssivalvonnan päätöksestä.

Siinä tapauksessa, että luottolaitos maksukyvyttömyyden vuoksi ei pysty maksamaan tallettajan varoja tämän tilillä luottolaitoksessa tai tilille vielä kirjautumattomia maksujenvälityksessä olevia varoja, ne korvataan talletussuojarahaston varoista. Saamiset kuuluvat kulloinkin voimassa olevan talletussuojan piiriin laissa säädettyssä laajuudessa. Korvausrahasto turvaa kuitenkin edellä mainitut saamiset, mikäli tilii luottolaitoksen sijoittajan kanssa tekemän sopimuksen nojalla voidaan käyttää ainoastaan sijoituspalveluun. Samoilla varoilla ei ole kaksinkertaista suojaa.

Asiakaspalvelu

Puhelinkeskustelujen ja sähköisten viestien tallentaminen

Säästöpankki on toimeksiantojen dokumentoimiseksi velvollinen tallentamaan asiakkaan kanssa käytävät puhelut, pitämään kirjaa muista keskusteluista ja tallentamaan sähköisen viestinnän. Pankilla on oikeus käyttää tallennettuja keskusteluja ja sähköisiä viestejä niiden sisällön vahvistamiseksi esimerkiksi toimeksiannon tai palvelutilanteen selvittelyyn niin vaatiessa. Pankki voi käyttää tallenteita myös asiakaspalvelun kehittämiseen. Asiakkaalla on viiden vuoden ajan mahdollisuus saada kopio hänen kanssaan käydyistä keskusteluista ja sähköisistä viesteistä. Pankilla on velvollisuus luovuttaa pyynnöstä tallenteet toimivaltaisille viranomaisille.

Asiakaspalautteiden käsittely

Säästöpankit ottavat mielellään vastaan palautetta asiakkaan saamasta palvelusta. Asiakas voi antaa palautetta verkkosivujen palautekanavaa käyttäen, konttoreissa tai puhelimitse. Kaikki saadut asiakaspalautteet ja asiakasvalitukset käsitellään, tallennetaan ja säilytetään voimassa olevien määräysten mukaisesti. Säästöpankeilla on käytössä valitusten käsittelyperiaatteet ja –menettelyt, jotka ovat saatavilla osoitteessa www.saastopankki.fi.

Lisätietoja sijoituspalveluihin liittyvissä ongelmissa voi saada seuraavilta tahoilta:

Vakuutus- ja Rahoitusneuvonta, Porkkalankatu 1, 00180 Helsinki, puhelin (09) 685 0120, www.fine.fi

Kuluttajariitalautakunta, PL 306, 00531 Helsinki, puhelin 029 566 5200, www.kuluttajariita.fi

Kuluttaja- ja kilpailuvirasto, PL 5, 00531 Helsinki, puhelin 029 505 3000 (vaihe), www.kkv.fi

Finanssivalvonta, PL 103, 00101 Helsinki, puhelin 010 831 51, www.finanssivalvonta.fi

Toimiluvat ja valvonta

Säästöpankeille on myönnetty voimassa olevan luottolaitoslain mukaiset toimiluvat, joiden nojalla ne voivat tarjota myös sijoituspalveluja. Toimilupien ehtojen noudattamista ja säästöpankkien liiketoimintaa valvoo Finanssivalvonta, Snellmaninkatu 6, PL 103, 00101 Helsinki, puh. 010 831 51, www.finanssivalvonta.fi. Toimiluvat eivät merkitse sitä, että Finanssivalvonta tai muu viranomaisella olisi nimenomaisesti hyväksynyt säästöpankkien tarjoamat sijoitustuotteet tai -palvelut.